HE 71/2021 vp/ valiokunnan jäsenten kysymykset

Liikenne- ja viestintävaliokunnan asiantuntijakuuleminen 27.5.2021

Laura Sarlin, LVM

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Kotisataman ja mökkiyhteyssataman määritelmät

- Kotisatama = huvivenesatama, jossa alukset ovat kiinnittyneinä pääsääntöisesti pidempään kuin kolme yötä (9 luvun 4 §:n 3 momentti).
  - Ei kuitenkaan palveluiltaan, rakenteiltaan sekä käyttäjä- ja jätemääriltään vähäinen paikka tai alue. Vähäisyyden tarkempi tulkinta 1 luvun 8 §:ssä, mm. 25 venepaikan raja.
- Mökkiyhteyssatama = pääsääntöisesti asuin- tai vapaa-ajankiinteistöille liikennöintiin tarkoitettujen alusten kiinnittymiseen tarkoitettu paikka tai alue, kun mainittujen kiinteistöjen jätehuolto on kunnan järjestämä (1 luvun 8 §:n 1 momentin 5 kohta).
- Siten käytännössä tulisi tulkita sataman pääasiallista käyttötarkoitusta
- Sataman pitäjä tekee itse arvion sataman käyttötarkoituksesta, mutta viime kädessä tulkinnasta vastaa valvova viranomainen eli kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Sataman jätehuoltoa koskevat vaatimukset

- Kaikissa satamissa tulee ottaa vastaan satamaa tavanomaisesti käyttäviltä aluksilta peräisin olevat jätteet (9 luvun 1 §:n 1 momentti).
- Huvivenesatamien osalta tätä on tulkittu asettamalla minimivaatimukseksi sekajätteen ja käymäläjäteveden vastaanottovelvoite (9 luvun 4 §:n 2 momentti).
- Kotisatamissa on kuitenkin otettava vastaan edellä mainittujen lisäksi öljyisiä ja vaarallisia jätteitä (9 luvun 4 §:n 3 momentti).
  - Öljyiset jätteet voivat olla esimerkiksi veneessä käytettävää polttoainetta, pilssivesiä tai aluksen moottorin huoltoon liittyviä aineita.
  - Vaaralliset jätteet voivat olla mitä tahansa vaarallisia jätteitä, kuten maaleja, paristoja tai hätäraketteja.
  - Tämä vaatimus koskee nykyisin kaikkia vähintään 50-paikkaisia huvivenesatamia
- Lakiin ehdotetaan sähköromun keräysvelvoitetta vain kauppamerenkulun satamille.
- On sataman pitäjän päätettävissä, miten jätehuolto järjestetään käytännössä. Jäteastiat voivat olla esimerkiksi siirrettäviä tai jonkun jätejakeen keräys voidaan järjestää vain rajattuna aikana, kuten veneiden huollon aikaan. Jäteastiat tai jätehuoneet/-katokset voivat olla lukittavia.

Satamien jätehuollon rahoitus

- Direktiivi edellyttää satamien jätehuollon aiheuttamien kustannusten kattamista sataman käyttäjiltä perittävillä maksuilla.
- Kansallinen lainsäädäntö perustuisi direktiivin mukaiselle sääntelylle, eikä satamille ole esitetty investointitukea jätehuollon kustannusten kattamiseen hallituksen esityksen yhteydessä.
- Liikenne- ja viestintäministeriö viittaa kuitenkin ympäristöministeriössä valmisteltavaan Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaan vuosille 2022–2027, jossa ehdotetaan rahoitusta jätteiden vastaanottoinfran kehittämiselle ja selvitystä infran sijoittamisesta.
  - Toimenpideohjelman odotetaan valmistuvan loppuvuonna. Toimenpideohjelmalle ei ole osoitettu rahoitusta, vaan toimenpiteiden mahdollinen rahoitus edellyttää erillistä päätöstä.

Sopimukset vastaanottolaitteen käyttöoikeudesta

- Sataman olisi mahdollista järjestää jätteiden vastaanotto sopimalla kohtuullisella etäisyydellä lähialueella olevan vastaanottolaitteen käyttöoikeudesta (9 luvun 4 §:n 4 momentti).
- Laissa tai valtioneuvoston asetuksessa ei esitetä otettavan kantaan sopimusten sisältöön, vaan osapuolet voisivat sopia mahdollisesta korvauksesta käyttöoikeudesta sopimusvapauden mukaisesti.
- Käyttöoikeussopimukset ovat olleet mahdollisia jo nyt, mutta käytännössä vastaanottolaitteen ylläpitäjä on vain harvoin saanut korvauksen siitä, että venesataman käyttäjäkuntaan kuuluvat veneet tulevat käyttämään laitetta.

Satamien käyttötarkoitukset ja lain vaatimukset

- Direktiivi ja lakiehdotus lähtevät siitä, että vaatimuksia on tulkittava satamakohtaisesti
  - Satamassa on oltava riittävät vastaanottolaitteet satamaa tavanomaisesti käyttäviltä aluksilta peräisin oleville jätteille ottaen huomioon satamien käyttäjien toiminnalliset tarpeet, sataman koko ja sijainti sekä satamassa käyvien alusten tyypin.
- Tätä yleisvaatimusta ehdotetaan kansallisesti tulkittavan tiettyjen satamatyyppien osalta.
  - Kaikissa huvivenesatamissa käy veneitä, joilta kertyy sekajätettä ja käymäläjätevettä.
  - Kotisatamissa veneitä lisäksi huolletaan, minkä vuoksi niissä on katsottu tarpeelliseksi järjestää öljyisten ja vaarallisten jätteiden keräys.
  - Huom. myös vähäisiksi tulkittavat paikat ja alueet, jotka rajautuvat sääntelyn ulkopuolelle (1 luvun 8 §).

Sääntelyn piiriin tulevat satamat

- Direktiivi koskee kaikkia satamia eli paikkoja tai maantieteellisiä alueita, joiden kunnostustyöt ja välineistö on ensisijaisesti suunniteltu mahdollistamaan alusten vastaanottaminen
  - Kansallista tulkintaa on tarpeen tarkentaa direktiivin perusteella. Pienten huviveneiden käyttämien paikkojen ja kalastajien omien laitureiden osalta esitetään rajauksia (1 luvun 8 §), mutta muuten sääntely koskee kaikkia satamia.
- Uusina sääntelyn piiriin tulevat vähintään 25-paikkaiset huvivenesatamat, kalastussatamat sekä pienten kotimaan liikenteessä toimivien matkustaja-alusten, kuten yhteysalusten ja vesibussien käyttämät satamat.
- Sääntelyn piiriin tulevien satamien määrää on arvoitu valmistelun aikana:
  - n. 600 huvivenesatamaa (yhteensä sääntelyn piirissä siten n. 950 huvivenesatamaa. Näistä arviolta vähintään 350 kotisatamia)
  - n. 250 kalastussatamaa (tosin osalla jo jätehuoltosuunnitelma)
  - Vähintään kymmeniä yhteysalusten ja vesibussien käyttämiä satamia

Vaikutukset kalastukseen

- Kalastussatamia koskisi velvoite ottaa vastaan satamaa tavanomaisesti käyttäviltä aluksilta peräisin olevat jätteet (9 luvun 1 §:n 1 momentti) sekä velvoite laatia ja hyväksyttää jätehuoltosuunnitelma (9 luvun 5 ja 6 §)
- Käytännössä kalastussatamissa lienee jo tähän asti ollut vastaanotto aluksilta peräisin oleville jätteille, joten ehdotuksen vaikutukset liittyvät lähinnä jätehuoltosuunnitelman laatimiseen ja hyväksyttämiseen.
  - Jätehuoltosuunnitelman sisältövaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.
  - Jätehuoltosuunnitelman hyväksymisestä vastaa pienten kalastussatamien osalta kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja isompien osalta alueellinen ELY-keskus. Viranomainen voi periä omakustannehinnan suuruisen maksun suunnitelman hyväksymisestä. Suunnitelma on voimassa 5 vuotta kerrallaan, minkä vuoksi suunnitelman hyväksymisestä aiheutuvat kustannukset kalastajille arvioidaan hyvin vähäisiksi.